

Stenen hart wordt levend hart

Ledevaartkerk Chaam, 28 mei 2023, Pinksteren
Ds. Sara Dondorp

Schriftlezing: Ezechiël 11:17-20

Schriftlezing: Handelingen 2: 1-13

Voor de kinderen

Vandaag is het feest. Een bijzonder feest. Een feest dat we samen vieren.

Als je jarig bent, dan is er taart om samen te delen. Stel, je hebt een grote taart. Als je die doormidden doet, heb je twee halve taarten. En als er heel veel mensen zijn, moet je de taart met heel veel mensen delen. Dan worden de stukjes nóg kleiner. Op het Pinksterfeest delen we geen taart, maar vuur. Zoals de kaarsen hier op tafel. Met het vuur van Pinksteren is iets bijzonders aan de hand. Want als je het deelt, wordt het niet minder, maar juist méér. Vanmorgen heeft de ouderling deze twee kaarsen op de tafel aangestoken aan die grote. Eerst was het één vlammetje. Dat vlammetje heeft hij gedeeld. Nu zijn het er drie, maar dat eerste vlammetje is niet kleiner geworden. Dat is wat we vieren op het Pinksterfeest. Het vuur dat we delen en de warmte die we met elkaar delen, wordt daardoor alleen maar meer.

Inleiding

Pinksteren is het feest van de Geest. Bij Pinksteren hoort de lezing uit Handelingen 2. Het verhaal over de leerlingen die in Jeruzalem bijeen zijn en overvallen worden door wind en vuur. Het is Gods Geest die dat bewerkstelligt. Ook Ezechiël ziet de werking van Gods Geest voor zich. Gods Geest die leven brengt in moedeloze, versteende harten. Harten worden weer levend, gaan weer bewegen. Je zou kunnen zeggen dat de wind er doorheen waait. Gods Geest raakt harten aan en zet ze in beweging!

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Je zou kunnen zeggen dat de Bijbel begint met Gods Geest. Als alles nog woest en donker is, zweeft Gods Geest boven de wateren. Als een wind of een adem die levenskracht geeft en nieuw begin. Die Geest was er al vanaf het begin, en toch is die Geest telkens weer helemaal nieuw. De kracht en de inspiratie voor een nieuw begin is er altijd. Alleen is soms de moedeloosheid groter. En laten we wel wezen, vaak is er veel reden tot moedeloosheid. Hoe vaak hoorden we niet van een staakt het vuren in Soedan waarbij in één adem genoemd werd dat er alweer geschoten werd? En hoe moedeloos makend is de situatie in Israël waar groepen recht tegenover elkaar staan en een oplossing verder weg lijkt dan ooit. Of de oorlog in Oekraïne, die maar door blijft woeden. En ook dichterbij is er veel dat ons moedeloos kan maken. Daar zijn helaas heel veel voorbeelden van te bedenken. Momenteel horen we veel over het probleem van politici en bestuurders die eindeloos veel haat en bedreigingen over zich heen krijgen. Het hoort erbij, zeggen we tegenwoordig,

maar als de doodsbedreigingen via sociale media blijven komen en als er zelfs mensen tot aan de voordeur komen dreigen, dan wordt het beangstigend, ook voor familieleden. Natuurlijk kunnen mensen het niet eens zijn met het beleid of kunnen ze andere standpunten hebben dan de betrokken politicus. Maar dreigen hoort er niet bij in een democratie. Daardoor verstarren de verhoudingen, daardoor wordt communicatie zo hard als steen. Hoe mooi zou het zijn als over die situatie de Geest zou kunnen waaien, als die versteende harten weer levend, warm en invoelend worden... Hoeveel mensen worden er niet verteerd door verontwaardiging? Hoeveel wantrouwen is er niet in onze samenleving? Stel nou dat er een flinke wind opsteekt die door al die verontwaardiging en dat wantrouwen heen blaast, een wind die empathie en vertrouwen zaait, een wind die versteende harten tot leven brengt... Waardoor mensen in staat zijn elkaar te verstaan en te begrijpen in plaats van elkaar te ontmenselijken en te haten....

Als het gaat over verstaan, over taal, over communicatie moet ik denken aan een verhaal dat ik ooit las over een uitgever.¹ Hij krijgt een teleurgestelde aspirant schrijver in zijn kantoor. Een enorme boom van een kerel, die alleen maar boos is. Zijn manuscript is keer op keer geweigerd. Deze reus stormt het kantoor in en slaat er alles kort en klein. Hij is daar nog mee bezig als de uitgever het theeblad oppakt dat nog is blijven staan van het vorige bezoek en dat met een flinke zwaai door het kantoor smijt. Alle kopjes zijn kapot en ook de vitrine waar het blad tegenaan komt. De aspirant schrijver valt stil, en zegt tenslotte: "Wat doet u nu?" Waarop de uitgever doodkalm antwoordt: "Ik communiceer!" Vervolgens barst de teleurgestelde schrijver in huilen uit en biedt de uitgever hem zijn schouder aan. Midden in het slagveld dat het kantoor is geworden, waar bijna niets meer heel is gebleven, troost de uitgever de man die hem zojuist heeft aangevallen. Het is een absurd verhaal, waarschijnlijk volledig verzonnen, maar toch vind ik het fascinerend. Je zou het een soort Pinksterverhaal kunnen noemen. De uitgever krijgt een ingeving, of een inblazing door de Geest waardoor hij een taal vindt om met die man te communiceren, waarop het stenen hart van de agressor tot leven komt. Ik vraag me wel eens af of een dergelijke empathische benadering niet beter zou werken bij het tegengaan van haatmail en bedreigingen dan het opschroeven van de beveiliging. Maar hoe je dat in de praktijk aanpakt, zou ik ook niet weten. Ruimte voor de Geest, zou het motto kunnen zijn.

Het Pinksterverhaal in Handelingen 2 is zo'n soort verhaal. Ook daar gaat het over communicatie en verstaanbaarheid onder mensen die elkaar normaal gesproken niet zomaar verstaan. Jezus' leerlingen zijn bij elkaar gekomen in een huis in Jeruzalem. Dat doet me denken aan de ruimte waar ze samen Pesach hadden gevierd, waar Jezus met hen brood en wijn deelde. Misschien gebeurde dit wel in hetzelfde huis, wie zal het zeggen... Ze zijn daar bijeen, sommigen moedeloos, sommigen vol verwachting. De gemeenschap loopt het risico versteend te raken, vastgelopen in hoe het altijd was en in gebrek aan perspectief. Hoe het verder gaat met de Jezusbeweging weten ze geen van allen. Totdat de Geest hen bezoekt, in wind en vuur. Dat wonderbaarlijke verhaal dat binnen in huis de wind opsteekt. Net zo wonderbaarlijk als het stenen hart bij de profeet Ezechiël, dat door Gods toedoen

¹ Daniel Pennac, *De woordenverkoopster*, oorspronkelijk in het Frans: *La petite marchande de prose*.

weer tot leven komt. Die wind, die Geestkracht zet de leerlingen in beweging. Die zet ze tot spreken aan, op zo'n manier dat iedereen ze verstaat. Niet alleen zichzelf worden aangeraakt door de Geestkracht, maar door hun enthousiasme ook iedereen die hen horen wil. Er ontstaat een vrolijke beweging. Er komt iets op gang. Hier wordt de gemeente van Jezus geboren. Hier gebeurt iets tegen alle verwachting in. Jezus zelf is niet meer op aarde, maar zijn beweging gaat door. En dat begint ermee dat mensen elkaar verstaan. Dat mensen elkaar ontmoeten met empathie en vertrouwen. Zo wordt gemeenschap geboren: als verschillende mensen elkaar gaan horen, elkaar gaan verstaan en elkaar gaan begrijpen. Het waren vrijwel allemaal Joden, pelgrims voor het wekenfeest, die buiten stonden te luisteren naar de verhalen van de Geest. Vrijwel allemaal Joden, maar met zeer verschillende achtergronden, uit alle windstreken, met allerlei verschillende talen. Uit al die verschillende mensen wordt een gemeenschap geboren van mensen die elkaar verstaan, die samen geloven in de Geest.

Het is een mooi verhaal, over de geboorte van de Jezusbeweging, het begin van een gemeenschap, al die mensen die elkaar verstaan; maar het is wel een verhaal van 2000 jaar geleden. Een wind die opsteekt, binnen in huis, vuur dat gaat branden zonder gevaar, alleen als inspiratie. Het klinkt prachtig, maar in onze tijd gebeurt zoiets niet. God is ergens ver weg in de hemel, als God al bestaat en Jezus is nog wel een inspiratiebron, maar hij leefde eeuwen geleden.... Zeggen velen tegenwoordig. Dat Gods Geestkracht mensen zo concreet nabij komt, dat zien wij in onze tijd niet meer zo snel gebeuren. Ja, maar waarschijnlijk dachten de volgelingen in dat huis dat ook, 2000 jaar geleden. God die de profeet Ezechiël belooft om versteende harten te genezen, de belofte van een levend hart dat in beweging komt.... Zoiets gebeurt in onze tijd niet meer. Zou je denken.... En toch! Ze worden aangeraakt door een Geestkracht van boven, die het hen ingeeft om verstaanbaar te spreken, om mensen te bereiken, om samen gemeenschap te zijn.

Zou dat mogelijk zijn? Dat ook de haatzaaiers op sociale media zich begrepen voelen? Of mensen die lijden onder hun teleurstelling of verontwaardiging? Zoals die reus in het kantoor van de uitgever uiteindelijk begrip vond? Misschien is dat een al te idealistische voorstelling. Maar als je er bij voorbaat van uitgaat dat het niet kan, is dat dan niet zoiets als een stenen hart dat niet meer beweegt? Is het wonder van Pinksteren niet vooral dat er dingen in beweging komen, daar waar we het niet verwachten? De taal van sociale media is vaak een taal die kapot maakt. Taal die voortkomt uit een stenen hart, uit een gesloten hart. Pinkstertaal is taal die verbinding maakt en leidt tot begrip.

Het Pinksterfeest gaat dus niet alleen over taal en verstaanbaarheid, maar boven alles over verbinding, over gemeenschap. Pinksteren gaat over het verlangen naar een levendige taal, een taal die mensen kan verbinden, over verschillen heen. Een taal die stenen harten tot leven kan wekken. Inderdaad, de taal van poëzie; maar ook van muziek. De taal van verhalen en de taal van liturgie. De irrationele taal van bezieling en begeestering, van de Geest die brandt en waait en zingt en danst en mensen aanraakt.

Zo mogen wij vandaag allemaal aangeraakt worden. Door Gods Geest, die ons gewone mensen tegemoet komt, die ons tegemoet komt in een gewoon mensenhuis, ondanks al onze onderlinge verschillen of onze eventuele frustraties. Het is Gods Geest die ons in beweging kan zetten om naar buiten te treden, om, ieder individueel en gezamenlijk als gemeenschap te vertellen over Gods Geest die stenen harten levend maakt. Gods Geest spoort ons aan om te zingen in alle talen, talen van poëzie, muziek, liturgie, noem maar op. Als de Geest van Gods liefde ons maar in beweging zet.

Amen